

Lesdoel: Tekstbegrip vergroten door interactie over oplossingsmethoden bij het beantwoorden van (meerkeuze)vragen. Tevens leren en herhalen de kinderen een aantal leesbegrippen zoals: globaal lezen, titel, illustraties, tussenkopjes, vetgedrukte woorden, zoekend en nauwkeurig lezen, kop, kopjes, paragraaf, uitzondering, signaalwoord, verwijswaord, terug lezen, verder lezen, middel, doel, beeldspraak, letterlijk en figuurlijk taalgebruik, tabel, kolom, soort tekst, bedoeling van de schrijver, informatieve tekst, instructieve tekst, betogende tekst, verhalende tekst.

Lesonderdelen

1. Stillezen van de tekst (5-10 min.)
2. Vragen beantwoorden (35-50 min.)

Benodigheden

Oefentekst *Katachtigen* met vragen (kopieerbladen voor de kinderen). Kopieer het verhaal los van de vragen zodat de kinderen hun blad niet steeds hoeven om te draaien bij het invullen.

N.B. De tekst is vrij lang. U kunt hem eventueel in twee delen behandelen.

1. Start **Lesdoel bespreken (1 min.)**

Jullie gaan vandaag een tekst lezen en daarna vragen beantwoorden. We gaan samen oefenen hoe we die vragen zo goed mogelijk kunnen maken.

2. Zelfstandig de tekst lezen (5-10 min.)

Deel de teksten en de vragen uit.

Globaal lezen

Instructie: *Kijk even 1 minuut naar de tekst. Bekijk de hele tekst **globaal**. Bekijk de **titel**, de **illustraties**, de **tussenkopjes**, de **vetgedrukte woorden** en dergelijke.*

Na 1 minuut zegt u: *Jullie kunnen nu wel voorspellen waar de tekst over gaat (**strategie 0, Voorspellen**). En misschien weet je iets over het onderwerp (**strategie 1, Voorkennis activeren**).*

Nauwkeurig lezen

Instructie: *Je gaat nu de tekst goed lezen, **nauwkeurig**. Belangrijk is dat jullie heel goed nadenken bij het lezen.*

*Wat moet je doen als je een moeilijk stukje tegenkomt? Ja, **strategie 2 (Begrijp ik wat ik lees?)**: het stukje wat langzamer lezen. Als je een stukje dan nog niet begrijpt, lees je verder. Want je moet er ook niet te lang over doen.*

Vraag na het lezen: *Wie vond het een moeilijke tekst?*

Ja, dat is het ook wel. Maar daar moet je niet van schrikken. Het is niet erg als je nog niet alles helemaal begrijpt. Heel vaak kun je toch wel de vragen beantwoorden ook al snap je niet alles. Dus niet in paniek raken bij een moeilijke tekst. Gewoon proberen, dan kom je een heel eind.

3. Vragen beantwoorden bij de tekst (35-50 min.)

Instructie: *Jullie gaan nu de vragen maken. De vragen gaan vaak over een kort stukje in de tekst. Je moet bij het beantwoorden van de vragen dus **zoekend lezen**: je zoekt in de tekst naar het antwoord. Het is dus niet meer nodig om de tekst weer helemaal te lezen. Je zoekt alleen naar de plaats waar het antwoord staat. Let ook op de tussenkopjes bij de vragen. Daar staat vaak welke vragen bij welk stuk tekst horen. Hier staat bijvoorbeeld: Vragen 1 t/m 6 gaan over regel 1 t/m 35.*

Om te voorkomen dat het maken en bespreken van de vragen te eentonig wordt, kunt u (binnen één les of tussen verschillende lessen) variëren in de manier waarop u de vragen behandelt. Er zijn diverse mogelijkheden:

1. De kinderen maken zelfstandig opdracht 1 en kijken daarna in tweetallen of in groepjes of ze hetzelfde antwoord hebben. Ze mogen overleggen en verbeteren. Zo leren ze van elkaar oplossingsmethoden. Bespreek daarna klassikaal het antwoord. Vervolgens gaan de kinderen verder met opdracht 2. Enzovoort.
2. Als bij 1, maar nu maken de kinderen in tweetallen eerst alle vragen en u bespreekt deze in één keer na.
3. De kinderen maken zelfstandig opdracht 1. U bespreekt deze meteen na. Vervolgens maken ze opdracht 2. Enzovoort.
4. De kinderen overleggen in groepjes van drie of vier leerlingen wat het goede antwoord is, waarbij ze leren van elkaars oplossingsmethoden. U bespreekt het antwoord meteen na. Zo behandelt u alle vragen.
5. Mogelijkheid 4 kan ook in wedstrijdvorm. Voorwaarde is dan dat de kinderen in heterogene, ongeveer even sterke groepjes zitten. U nummert de kinderen in elk groepje van 1 t/m 4. Per groep hebben de kinderen een A-, B-, C-, D- en E-kaartje. Per vraag overleggen de kinderen een paar minuten (zet de timer!). Zorg ervoor dat alle groepsleden betrokken worden bij het bepalen van het antwoord; laat de voorzitter van de groep iedereen een beurt geven. Meeste stemmen tellen. Als de tijd om is, noemt u een groepsnummer, bijvoorbeeld 4, en alle kinderen met nummer 4 steken direct het kaartje met het antwoord van hun groep omhoog. Als het antwoord goed is, heeft de groep 1 punt verdiend. U houdt de score bij op het bord. Daarna bespreekt u met de kinderen het antwoord met behulp van onderstaande instructie. Bij de volgende vraag noemt u weer een ander nummer die het antwoord voor de groep mag geven. Enzovoort. De groep die aan het eind de meeste punten heeft, is winnaar.

Bij de nabespreking is het mogelijk om te differentiëren. U kunt bijvoorbeeld beslissen dat kinderen met een zeer hoge score op begrijpend lezen niet of slechts ten dele aanwezig zijn bij de nabespreking. De allerzwakste lezers kunnen eventueel in een klein groepje onder begeleiding de vragen oefenen en nabespreken.

Besteed aandacht aan het proces: Vraag bij de nabespreking wat de kinderen gedaan hebben om het juiste antwoord te vinden en leg indien nodig uit wat ze hadden kunnen doen. U kunt hierbij gebruik maken van de uitleg bij de vragen hierna. Hierbij komen ook belangrijke leesbegrippen aan de orde.

4. Instructie bij de vragen van oefentekst 1

*Let op de **kop** die boven de vragen staat: Vragen 1 t/m 6 gaan over 'Katachtigen' (r. 1 t/m 35). Als je van die **kopjes** of **tussenkopjes** ziet staan bij de vragen, hoe kun je de tekst dan het beste lezen? Alles in één keer of eerst het eerste stuk en dan de vragen die bij dat stuk horen beantwoorden? Dat laatste is beter, omdat je anders veel dingen die je gelezen hebt misschien weer vergeten bent.*

1. *Wat eten wilde katten het meest? We bekijken de antwoorden. Als je het nu nog niet weet, gaan we **zoekend lezen**. Het meest logisch is dat het staat onder het **kopje** 'Vers vlees'. Lees die **paragraaf** nog eens door. Wat is het hoofdvoedsel? ... Zelfgevangen dieren! Dat is dus antwoord C.*
(Antwoord C: dieren die ze zelf vangen)
2. *Waar past de zin "De meeste katten jagen alleen." het best? We zetten de zin achter ieder van de mogelijkheden, één voor één, en kijken of er dan een begrijpelijk, logisch stukje staat (**strategie 2, Begrijp ik wat ik lees?**). Op welke plaats past de zin het **best** in de tekst? A en B vallen af, want die gaan over het voedsel. Dan blijven C en D over. Even proberen welke plek het beste past. ... Optie D klinkt niet goed. Het moet dus C zijn. De regel die dan daarna komt ("Alleen leeuwen ...") past daar heel goed bij, er volgt een **uitzondering**: De meeste katten jagen alleen. Alleen leeuwen en cheeta's niet. Dat klinkt heel logisch.*
(Antwoord C: Achter: "... dan zichzelf." (r. 12))
3. *Welke bewering is niet waar? Bij deze vraag moeten we kijken welke zin niet waar is. Misschien wist je meteen het goede antwoord al. Maar als je het niet weet, moet je even **zoekend lezen**. In de eerste zin wordt gezegd dat de meeste katten 's nachts jagen. Deze zin is waar, dat kunnen we lezen in regel 24 en 25. Antwoord A valt dus af. In de tweede zin wordt gezegd dat grote katachtigen op knaagdieren jagen. Als ik logisch nadenk, is dat raar, want grote katten eten toch eerder grote dieren in plaats van kleine knaagdieren! Ik denk dat dit niet juist is. In regel 18 t/m 20 staat dat een leeuw hoefdieren eet en dat de kleinere Serval vooral knaagdieren eet. Dit antwoord klopt dus inderdaad niet. Nu moeten we kiezen of we de rest van de antwoorden nog controleren. Als je krap zit in je tijd en je zeker bent van je antwoord zou ik het overslaan.*

Anders is het wel altijd handig alle antwoorden te controleren. Antwoord C zegt dat katten te herkennen zijn aan hun vachttekening. Dat staat inderdaad in regel 15 en 16. De laatste mogelijkheid is: Niet alle soorten katten jagen op dezelfde prooi. Ook dit is waar (r. 15 en 16)

(Antwoord B: Grote katachtigen jagen vooral op knaagdieren.)

4. Welk antwoord past het best op plaats 1? Om daar achter te komen, vullen we ze allemaal één voor één in en we kijken of er een begrijpelijke, logische zin uit komt (**strategie 2, Begrijp ik wat ik lees?**). Je moet dus goed het stukje ervoor en erna lezen en nadenken waarom het woord wel of niet op die plek past. We bekijken de antwoorden. Het zijn allemaal **signaalwoorden**. Antwoord A (omdat) past niet, want dat woord geeft aan dat er een reden volgt en dat klopt helemaal niet in de zin. Lees de zin voor met de verschillende antwoorden en bespreek waarom het niet of wel klopt. 'Terwijl' is het enige signaalwoord dat logisch klinkt in de zin en er een begrijpelijk stukje van maakt.

(Antwoord B: terwijl)

5. Wat doen wilde katten het meest? Het antwoord staat in de tekst, dus je moet even **zoekend lezen**. Het staat onderaan in de derde **paragraaf** (r. 33 t/m 35). Hier moet je **strategie 2** weer gebruiken. Goed nadenken, **begrijp je wat er staat?** Er staat dat katten een derde deel van de dag actief zijn. De overige tijd dutten ze. Hoeveel tijd dutten ze dus? ... Twee derde dutten ze, dat is meer dan een derde. Dus ze dutten het meest.

(Antwoord A: dutten)

6. Welke zin past het best op plaats 2? Vul de zinnen één voor één in in de tekst en kijk of er een logisch, begrijpelijk stukje uit komt (**strategie 2, Begrijp ik wat ik lees?**). Antwoord A en D vallen af, die passen niet goed. B en C zouden wel allebei kunnen, maar welke past het best? B kan wel maar C past beter bij de zin ervoor: Het besluipen kost het meeste tijd. Dat gaat ook over de tijd, net als antwoord C. Antwoord C is een goed vervolg op die zin. Het goede antwoord is dus C.

(Antwoord C: De eigenlijke aanval duurt meestal niet zo lang.)

Let weer op het **tussenkopje**: Vragen 7 t/m 18 gaan over 'Katachtigen' (r. 36 t/m 76).

7. Naar wie verwijst het woord 'die' in regel 39? 'Die' is een **verwijswoord**. Om te weten te komen waar een woord naar verwijst, moet je meestal een stukje **terug lezen** en een enkele keer **vooruit**. Lees vanaf regel 37. Regel 37 is belangrijk: 'Ze eten vooral de prooidieren die het meest in hun omgeving voorkomen.' Dus als er veel grondeekhoorns zijn, wat eten ze dan vooral? ... Grondeekhoorns! Dat is dus antwoord B.

(Antwoord B: grondeekhoorns)

8. Wat kun je afleiden uit het woord 'want' in regel 40? Met andere woorden: wat zegt dat woord je? 'Want' is een **signaalwoord**. Signaalwoorden vertellen je wat er gaat komen. Als er 'want' staat, wat komt er dan meestal? ... Een oorzaak of een reden (een uitleg waarom iets zo is). Welk antwoord zou hier dan het beste zijn? Antwoord B, want daar staat een reden. Poema's vallen in de VS vooral elanden aan. Wat is de reden? Er zijn daar veel elanden, dus dat is lekker gemakkelijk.

(Antwoord B: In de zin staat een reden.)

9. Welk woord had de schrijver kunnen gebruiken in plaats van 'uiteraard'? We zoeken dus een **synoniem** voor het woord 'uiteraard'. Misschien weet je wat 'uiteraard' betekent, dan kun je het antwoord meteen invullen. Anders probeer je **strategie 3 (Woorden leren uit de tekst)**. Je **leest** een stukje **terug** en een stukje **verder**. Denk logisch na, wat zou een goed antwoord kunnen zijn? Eigenlijk passen antwoord A, B en D alledrie wel. Antwoord C (gelukkig) is natuurlijk niet goed. Nu moet je dus uit drie mogelijkheden kiezen. Het woord wordt nergens in de tekst beter uitgelegd, dus nu moet je raden. Het goede antwoord is A. Nog een ander synoniem voor 'uiteraard' is 'vanzelfsprekend'.

(Antwoord A: natuurlijk)

10. Waarom jaagt de plaatselijke bevolking zo fel op leeuwen, tijgers, luipaarden en jaguars? We lezen regel 42 t/m 46. Heb je het stukje goed begrepen (**strategie 2, Begrijp ik wat ik lees?**)? Dan kun je het goede antwoord wel vinden. Het staat in de laatste zin van dat stukje: 'Want die katten doden ook wel eens mensen ...'

(Antwoord D: Omdat de grote katten ook wel eens mensen doden.)

11. Wat vindt de schrijver ervan dat de mensen hun vee beschermen tegen wilde katten door ze op te jagen? Als je het stuk goed gelezen hebt, weet je het, maar wat doe je als je het niet meer weet? **Zoekend lezen!** Waar staat het antwoord? (in regel 48 t/m 49).
(Antwoord D: Hij begrijpt het wel.)
12. Wat betekent 'strokerij'? Als je het woord 'strokerij' kent, kun je het goede antwoord misschien meteen aankruisen. Als je het woord niet kent, kun je **strategie 3** toepassen (**Woorden leren uit de tekst**). Lees een stukje **terug** en een stukje **verder**. Een stukje terug lezen we dat duizenden katten worden afgeschoten voor hun vacht of lichaamsdelen. Er staat ook dat de dieren officieel beschermd werden, dus je mag ze niet doden. Dat is wat 'strokerij' betekent, stropen is dieren vangen en doden terwijl dat niet mag (illegaal).
(Antwoord B: Het illegaal afschieten van wilde dieren)
13. Wat gebeurde er in 1977? Hier kunnen we weer **zoekend lezen**. Een jaartal als 1977 is heel gemakkelijk terug te vinden in de tekst. Lees het stukje voor waar het antwoord in staat (r. 59 en 60).
(Antwoord C: Sinds 1977 worden de wilde katten officieel beschermd.)
14. Wat betekent deze zin? 'Iets aan banden leggen' is een uitdrukking. Wat doe je bij een onbekend woord of uitdrukking? Even een stukje **terug** of **verder lezen** en logisch nadenken (**strategie 3, Woorden en uitdrukkingen leren uit de tekst**). De internationale handel is aan banden gelegd. In de regel erna wordt het uitgelegd. Daar staat dat de foute handel aangepakt wordt. Iets aan banden leggen is dus: iets aanpakken, iets tegenhouden. Antwoord D zou misschien ook kunnen, maar ze zullen niet alle handel stoppen, alleen de foute handel. Dus antwoord A is beter.
(Antwoord A: Dat er regels komen om foute handel aan te pakken.)
15. Welke bewering is niet waar? Als je de tekst goed gelezen hebt en steeds goed hebt nagedacht, weet je het antwoord misschien wel. Anders moet je **zoekend lezen**. We nemen de antwoorden één voor één door. A. Er zijn nog maar weinig wilde katten, omdat de katten niet goed in hun eentje kunnen jagen. Dat is niet waar, ze kunnen juist wel goed alleen jagen (regel 11 en 12). Om zeker te zijn van ons antwoord controleren we toch de rest van de mogelijkheden ook nog even. De boeren jagen inderdaad op de wilde katten, waardoor er minder overblijven (regel 48 t/m 50). De katten worden afgeschoten voor hun vacht, dat klopt ook (r. 54 t/m 57). En mensen nemen inderdaad de ruimte van de katten in beslag met hun landbouw, wegen en huizen (r. 50 t/m 53).
(Antwoord A: de katten niet goed in hun eentje kunnen jagen.)
16. Waarom hangen de onderzoekers een zendertje om de nek van een kat? Om deze vraag te beantwoorden, kun je een stukje **terug** of **verder lezen** in de tekst. In de zinnen ervoor staat dat het WNF meer over de katten wil weten, maar dat ze de katten niet goed kunnen onderzoeken, omdat ze zo verborgen leven. In de zin erna staat dat de onderzoekers zo van een afstand kunnen zien wat de dieren uitspoken. Het gaat er hier dus echt om dat ze de dieren beter kunnen volgen. Dat betekent dat alleen antwoord B goed is.
(Antwoord B: Omdat onderzoekers de katten dan beter kunnen volgen.)
17. Wat is het doel van het katten-actieplan? Antwoord C valt gelijk al af. Het zendertje is juist een **middel** van het katten-actieplan, niet een **doel**, dus A valt ook af. Door logisch nadenken kunnen we ook beredeneren waarom D een beter antwoord is dan B; het katten-actieplan zorgt ervoor dat er een goede beschrijving is van hoeveel katten er nog zijn en hoe ze bedreigd worden, maar het doel is dat ze de katten dan beter kunnen beschermen. Dus antwoord D is het beste.
(Antwoord D: Katten beter beschermen)
18. Waar past deze zin het best? Plaats de zin achter ieder van de mogelijkheden, één voor één. Op welke plaats past de zin het best in het verhaal? Het moet een logisch, begrijpelijk stukje tekst worden (**strategie 2, Begrijp ik wat ik lees?**). De zin begint met het woord 'daarin'. Dat is een **verwijswoord**. In de zin die voor deze zin komt, moet dus staan waar 'daarin' naar verwijst. Dus de zin moet goed passen bij de zin ervoor. Welke zin past er het beste bij? Dat is antwoord B.
(Antwoord B: Achter: "... leefwijze hebben.")

Vragen 19 t/m 21 gaan over 'De cheeta' (r. 77 t/m 103).

19. Wat bedoelt de schrijver met dit stukje tekst? Als je goed leest en goed nadenkt (**strategie 2**) weet je het antwoord wel. Antwoord A, C en D zijn niet goed, dat is duidelijk. Is het dan antwoord B? Ja, de schrijver gebruikt **beeldspraak**. Hij gebruikt het beeld van vliegen, maar het is niet echt **letterlijk** vliegen, het lijkt er alleen wel op. Dat noemen we ook wel **figuurlijk taalgebruik**.

(Antwoord B: De cheeta kan zo hard lopen dat het op vliegen lijkt.)

20. Welke probleem heeft de cheeta als hij een minuut hardloopt? Als je de tekst goed gelezen hebt, weet je het antwoord waarschijnlijk wel. Anders moet je **zoekend lezen**. Het antwoord zal wel in de **paragraaf** staan met het **kopje** 'Warmlopen' (regel 89 t/m 92).

(Antwoord A: Hij raakt oververhit en kan doodgaan.)

21. Hoe zwaar kan de cheeta maximaal worden? Om deze vraag te beantwoorden, moet je de **tabel** met cheetafeiten bekijken. Er wordt gevraagd hoe zwaar cheeta's maximaal kunnen worden, dus op zijn hoogst. In de tabel kun je bij het gewicht (in de eerste **kolom!**) lezen dat ze 21 tot 72 kilo kunnen worden. Ze kunnen dus maximaal 72 kilo worden, en niet meer. Wie kan een zin met het woord 'maximaal' bedenken? ...

(Antwoord C: 72 kilo)

Hebben jullie het **tussenkopje** gezien? De laatste drie vragen gaan over de hele tekst.

22. Wie voert (of voeren) actie om de verschillende soorten wilde katten te beschermen? Het antwoord moet ergens in de tekst staan. Je moet dus **zoekend lezen**. Maar let ook op de **tussenkopjes**. Boven de zesde **paragraaf** staat 'Het katten-actieplan'. Daar zou het wel eens in kunnen staan, want de vraag gaat over actie voeren. Bekijk ook even de antwoorden. Welke van de vier antwoorden zie je ook in die alinea staan? Het Wereld Natuur Fonds.

(Antwoord B: het Wereld Natuur Fonds)

23. Wat voor **soort tekst** is dit vooral? Om hier achter te komen, moet je bedenken wat de **bedoeling van de schrijver** is met dit stukje tekst. Wil hij informatie geven (A. **informatieve tekst**), zeggen hoe je iets moet doen (B. **instructieve tekst**), mensen overtuigen (C. **betogende tekst**) of een verhaal vertellen (D. **verhalende tekst**)? Juist, hij wil informatie geven. Het is dus voornamelijk een **informatieve tekst**. Een beetje betoog zit er ook wel in (de schrijver betoogt dat wilde katten beter beschermd moeten worden) maar het gaat toch vooral om de informatie.

(Antwoord A: een informatieve tekst)

24. Welk dier kan het hardst rennen van alle dieren? Deze vraag kunnen jullie vast wel uit je hoofd beantwoorden. Als dat niet lukt, moet je **zoekend lezen**. Waar stond ook alweer iets over een heel snel dier? In het eerste stukje over de cheeta, onder het kopje 'Vliegende start'! Het antwoord staat in regel 79: Cheeta's zijn de snelste dieren op het land.

(Antwoord A: de cheeta)

Antwoorden

1. C	13. C
2. C	14. A
3. B	15. A
4. B	16. B
5. A	17. D
6. C	18. B
7. B	19. B
8. B	20. A
9. A	21. C
10. D	22. B
11. D	23. A
12. B	24. A